

Kolonie Józefa

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

KOLONIE JÓZEFA to tytuł projektu edukacyjnego, który swoją nazwę zawdzięcza kolonizacji józefińskiej, a ta była planową akcją osadniczą, prowadzoną przez cesarza Józefa II w końcu XVIII w., głównie w Galicji.

Kolonistów werbowano głównie w krajach nadreńskich, a ci przyjeżdżali uciekając często z niespokojnych terenów. Dla nowych osadników głównym obszarem kolonizacji miały być dawne królewszczyny, folwarki starostw niegrodowych, wójtostwa, a także ziemie należące do skasowanych klasztorów.

Osady lokowano obok istniejących wsi, z wytyczeniem odrębnego układu urbanistycznego, często w układzie zabudowy łańcuchowej lub w obrębie istniejących wsi.

Koszty kolonizacji okazały się być bardzo wysokie i ostatecznie w 1785 r. została ona wstrzymana, jednak napływ ludności niemieckiej trwał. Koloniści józefińscy zasilili społeczność mniejszości niemieckiej Galicji.

Do 1789 r. na terenach Sądeckizny zamieszkało 235 niemieckich rodzin. Kolonizacja niemiecka ostatecznie nie przyniosła poważniejszego napływu ludności i oczekiwanych przez monarchię habsburską korzyści gospodarczych oraz politycznych.

W kolejnych latach, szczególnie w XIX wieku osadnictwo rozwijało się słabo, a już po 1860 r. regularnie malała.

Po 1945 roku resztki potomków kolonistów opuściły ziemię sądecką zamykając tym samym czas ich obecności na tym terenie. **Pozostały po nich relikty zabudowy wiejskiej i miejskiej oraz świątynie i cmentarze...**

Ciekawy sektor poświęcony kolonistom niemieckim można oglądać w Sądeckim Parku Etnograficznym.

Celem projektu było zinwentaryzowanie pozostałości kolonii józefińskich w kilku wybranych gminach Sądeckizny.

Kolonie józefińskie:

Barcice	[4]
Biczyce Dolne	[5]
Biegonice	[6]
Chełmiec	[7]
Dąbrówka	[8]
Gaboń	[9]
Gaj	[10]
Gołkowice	[11]
Juraszowa	[12]
Kadcza	[13]
Łącko	[14]
Mokra Wieś	[15]
Morawina	[16]
Mystków	[17]
Naszacowice	[18]
Olszanka	[19]
Piątkowa	[20]
Podegrodzie	[21]
Rytro	[22]
Stadła	[23]
Stary Sącz	[24]
Strzeszyce	[25]
Szczereż	[26]
Świerkla	[27]
Świniarsko	[28]
Żbikowice	[29]

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

kolonie józefińskie BARCICE NIEMIECKIE	RYŚ HISTORYCZNY Barcice Dolne to miejscowość w całości położona na równinie, na lewym brzegu Popradu, na wysokości 325 m n.p.m. Najstarsza, historyczna część wsi mieści się przy drodze prowadzącej z Barcic do Cyganowic. Wieś posiada ok. 17 dróg o łącznej długości około 10 km. Do 1785 roku dzierżawa barcicka, obejmująca: Barcice, Rytro, Przysietnicę, Wołę Krogulecką, Suchą Strugę i Obłazy - była w posiadaniu Urszuli (Elżbiety) Moszkowskiej, która tytułowała się starością barcicką. Folwark barcicki istniał w północnej części starostwa, na terenie niwy Szczuglin. To przede wszystkim tutaj chłopci barcicki odrabiali pańszczyznę. W 1787 roku osiedlono na terenie niwy dominialnej Szczuglin 18 rodzin osadników niemieckich. Ziemię byłego folwarku podzielono w równych częściach pomiędzy kolonistów.	
Kolonisci barcicki byli przede wszystkim wyznania rzymskokatolickiego i z tego powodu szybciej asymilowali się z tutejszą ludnością. W połowie XIX wieku było tutaj 14 domów. Dzięki zawierzanym związkom matżeńskim, coraz częściej pojawiają się nazwiska polsko brzmiące. W dokumentach uwłaszczeniowych dla Barcic z lat 50. XIX wieku, ziemia zajęta przez kolonie w Barcicach określana jest jako „Barcice Colonial”, zaś pozostała jako „Barcice National”. Z inicjatywy kilku kolonistów, którzy nie czuli się spolonizowani, udało się utworzyć nową wieś - Barcice Dolne, formalnie z dniem 1 stycznia 1910. Obszar wsi wyznaczono według granic niwy Szczuglin. Większość z inicjatorów wyjechała jeszcze przed I wojną światową, pozostali w trakcie działań wojennych. W nowej miejscowości uporządkowano numerację domów. Zwolnione numery przydzielano nowym budynkom w Barcicach, które zaczęto nazywać „Górnymi”. Bez zmian pozostawiono numerację parcel gruntowych, gdyż dla Barcic zaczynała się ona od strony północnej, od niwy Szczuglin. Podczas II wojny światowej Barcice Dolne przemianowano na Barcice Niemieckie (Deutsch-Bartschitz). Starą nazwę przywrócono po wojnie.	 Charakterystyczna zabudowa jednostek osadniczych	 Barcice - zdjęcie satelitarne
Udokumentowana zabudowa wskazuje na obecność na tym terenie układu urbanistycznego charakterystycznego dla kolonii józefińskich. Natomiast budynki są bardzo zmodernizowane. Występująca zabudowa	 położenie - kierunek 	

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

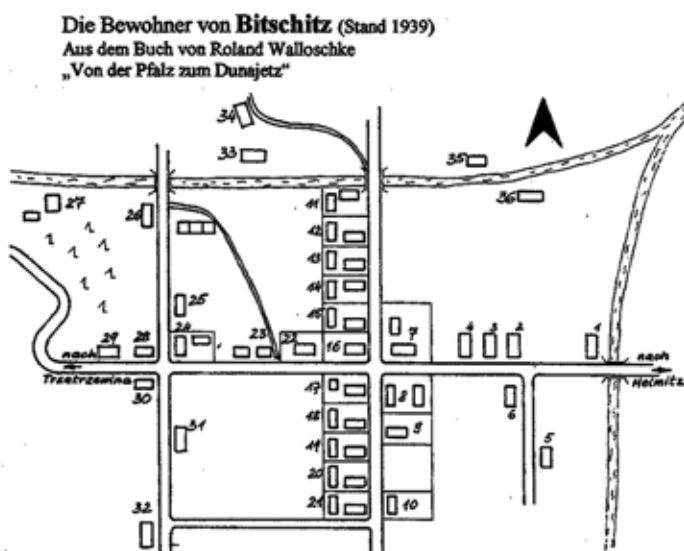
Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytko
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

Kolonie józefińskie Biczycze Dolne (Bitschitz)

RYS HISTORYCZNY

Wieś położona w powiecie nowosądeckim, w gminie Chełmiec. Po pierwszym rozbiórze polski, w 1788 r. na terenie wsi osiedliło się 36 rodzin niemieckich kolonistów o wyznaniu luterzańskim. Wieś została wtedy podzielona na dwie części: Polską (Biczycze Górne) oraz Bischitz (Biczycze Dolne). Pod koniec XIX wieku kolonie zostały spolonizowane. W 1900 roku, wieś liczyła: 122 katolików, 42 żydów, 78 ewangelików, 77 Niemców, 165 Polaków.

1. Familie Baum
2. Buchmelter, Karl u. Auguste*Schreiner, Kinder: Karl, Franz, Adele Anna, Josef, Wilhelm Johann, Eugen, Gustav, Richard
3. Pole
4. Pole
5. Schreiner, Leopold u. Juliane *Schreiner, verw. Muth; Kinder: Mathilde, Reinhold, Henriette, Hans Muth, Brigitte Schreiner
6. Muth, Johann u. Katharine*Schreiner, Kind
7. Pole Kędryna
8. Danek, Rudolf u. Julie* Ladenberger; Kind
9. Zasowski, Josef und Elisabeth* Nahrgang; Kinder: Eugen, Robert.
10. Pole
11. Alexander, Philipp u. Elisabeth*Schreiner; Kinder: Emma, Otto, Mathilde, Elisabeth
12. Fürst, Peter und Charlotte *Gerhardt; Kinder: Magdalene, Viktor, Ottilie, Jakob, Mathilde, Eugen
13. Nahrgang, Paul u. Karoline *Roos; Kinder: Julius, Helene, Irene
14. Jude Steinhoff
15. Jude Hochhäuser
16. Neubau
17. Jude
18. Familie Weimer
19. Schreiner und Ehefrau *Lützenberger; Kinder: Philipp, Susanne, Rudolf
20. Pole
21. Pole
22. Hawrylow, Johann u. Stefanie* Ladenberger; Kinder: Mathilde, Elvira, Johann, Sigmund
23. Kaspar, Johann und Ehefrau, geb. Lützenberger; vier Kinder
24. Neubau Danek / Lützenberger
25. Armenschutzhause für Landarbeiter
26. Muth und Elisabeth, geb. Schreiner; Kinder: Heinrich, Irmgard
27. Butz, Peter und Elisabeth, geb. Fürst; Kinder: Helene, Johann, Emma
28. Butz, Johann und Ehefrau; Kinder: Rudolf, Eduard, Friedrich, Helene, Johann, Hermine
29. Jude
30. Jude
31. Pole
32. Polnische Schule
33. Frau Jaworska
34. Kaspar, Peter
35. Zimmermann, Johann und Elisabeth, geb. Bischoff
36. Palmi, Konrad u. Elisabeth *Gerhardt

Plan osad niemieckich z 1939r; źródło: <http://www.galiziengermansdescendants.org/Maps/>

Lokalizacja

Stan istniejący

Na terenie miejscowości nie znaleziono zabudowań poniemieckich. Obok została rzedstawiona mapa zabudowy kolonii józefińskich. Niektóre z domów posiadają pojedyncze cechy, nawiązujące do stylu budowania w konlioniach józefińskich. Większość domów została wyburzona lub rozpadła się na skutek pożaru i braku konserwacji.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Barcice

Biczycze Dolne

Biegonice

Chełmiec

Dąbrówka

Gaboń

Gaj

Gołkowice

Juraszowa

Kadcza

Łącko

Mokra Wieś

Morawina

Mystków

Naszacowice

Olszanka

Piątkowa

Podegrodzie

Rytko

Stadła

Stary Sącz

Strzeszyce

Szczereż

Świerkla

Świniarsko

Żbikowice

kolonie józefińskie

Biegonice

RYS HISTORYCZNY

Biegonice to osiedle Nowego Sącza w południowo-zachodniej części miasta. Graniczy z sądeckimi osiedlami: Dąbrówka i Wólki. Od pd. z gm. Stary Sącz (Łązy Biegonickie, miasto Stary Sącz) i gm. Podegrodzie (Podrzecze). Nazwa ma pochodzić od imienia jednego z ówczesnych mieszkańców wioski- Bieguna. Wieś wzmiankowana w 1280 r. (dokument lokacyjny klasztoru klarysek starosądeckich). Do 1782 r. była własnością klarysek starosądeckich. Od 1782 r. do skarbu austriackiego (tzw. fundusz religijny). Od ok. 1786 kolonia niemiecka Biegonice Niemieckie (Laufendorf). Następnie gmina jednowioskowa. W latach 50. i 60. XX w GRN Biegonice (Biegonice, Dąbrówka Polska, Łązy Biegonickie, Myslec). W 1973 r. część Biegonic włączono do Nowego Sącza. Całe Biegonice włączono do Nowego Sącza w 1977 r.

Istniejąca zabudowa

W 1782 roku powstała w Biegonicach tzw. niemiecka wieś- Laufendorf (katolicko- luterancko- reformowana. Koloniści byli wyznania ewangelickiego, i mimo bardzo długiego pobytu na terenach Biegonic (prawie 100 lat) nigdy się nie spolonizowali. Na terenie dzisiejszych Biegonic widoczne są ślady ówczesnej zabudowy, coraz częściej jednak jest ona zastępowana nowym budownictwem. Na terenie miejscowości znajduje się również niewielka kapliczka choleryczna- pozostałość po cmentarzu, który był miejscem pochówku 72 osób zmarłych w trakcie trwania epidemii choroby w 1873 roku.

Kapliczka - dawny cmentarz choleryczny

Na terenie miejscowości nie zachowały się zabudowania z czasów kolonizacji Józefińskiej. Można natomiast zauważyć kilka starszych budynków, zbliżonych do takowego budownictwa.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie CHEŁMIEC	RYS HISTORYCZNY Chełmiec leży przy lewym brzegu Dunaju w Kotlinie Sądeckiej przy drodze krajowej nr 28. Powstanie wsi datuje się na okres istnienia Państwa Wiślan, tj. przełom VIII-X w. W okresie od wczesnego średniowiecza do połowy XV wieku Chełmiec był pod jurysdykcją kasztelana sądeckiego, kolejno od połowy XV wieku do 1772 roku należał do powiatu sądowego sądeckiego. Nad Dunajcem nieopodal mostu znajduje się stary modrzewiowy kościółek, pod wezwaniem św. Heleny. W kościółku tym odprawiane były nabożeństwa przez oddział polskiego rycerstwa (który to szedł za królem Janem III Sobieskim na odsiecz Wiednia).	
W 1257 roku Bolesław Wstydlawy oddał Chełmiec żonie Kindze. Po jego śmierci w 1280 roku Kinga ufundowała starosądecki klasztor Klarysek, ofiarując na jego utrzymanie wszystkie folwarki na Sądeckczyźnie, których była właścicielką. W 1579 roku przełożona klasztoru roku oddała Chełmiec w dożywotnią dzierżawę Spytkowi Jordanowi. Następnie wieś została przekazana Sebastianowi z Lubornierza. Kolejno Chełmiec znalazł się pod władzą austriacką (wynikiem I rozbioru Polski). W XIX wieku wieś została podzielona na część polską i niemiecką, w której skolonizowano osadników niemieckich. Od 1782 roku (kiedy to zlikwidowano starosądecki zakon) do 1945 roku wieś była własnością rodziny Wittingów, po której do dnia dzisiejszego znajdują się ruiny XIX-wiecznego murowanego dworu rodziny.		
		Jedyny zachowany budynek z czasów kolonii józefińskich
	Położenie miejscowości Szkic budynku Istniejąca zabudowa po kolonizacji	

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Barcice

Biczycze Dolne

Biegonice

Chełmiec

Dąbrówka

Gaboń

Gaj

Gołkowice

Juraszowa

Kadcza

Łącko

Mokra Wieś

Morawina

Mystków

Naszacowice

Olszanka

Piątkowa

Podegrodzie

Rytro

Stadła

Stary Sącz

Strzeszyce

Szczereż

Świerkla

Świniarsko

Żbikowice

kolonie józefińskie

DĄBRÓWKA

Jednakże kolonia przetrwała zaledwie 2 lata, co było spowodowane nieumiejętnością prowadzenia gospodarki. Następnymi lokatorami kolonii byli koloniści niemieccy z Wiertembergii. W 1788 kolonia zmieniła nazwę na Neu Dąbrówka, a następnie na Dąbrówka Niemiecka, dla odróżnienia od dawniej zwanej teraz Polską. Finalnie w 1923 roku Dąbrówka Niemiecka została włączona do Nowego Sącza. Dąbrówka Polska w całości została włączona do miasta w marcu 1977 roku.

Występująca zabudowa

RYS HISTORYCZNY

Dąbrówka zlokalizowana jest w Kotlinie Sądeckiej u podnóża Podgórze Rożnowskiego, przy drodze krajowej nr 75 w miejscu łączenia z drogą wojewódzką nr 975.

Jako pierwsze informacje o istnieniu wsi uznaje się wzmianki pochodzące z 1489 roku, z których wiadomo, że Dąbrówka należała do rycerskiego klucza wielogłowskiego. Z rejestru poborowego pochodzącego z 1581 roku wynikało, że klucz był własnością wdowy Wielogłowskiej, a dzierżawcą wsi i folwarku był Bartłomiej Stojowski. Z rejestru poborowego z 1629 roku wynikało, że kolejnym właścicielem Dąbrowy był Piotr Biernacki, który jako właściciel wsi figurował w rejestrze jeszcze w 1680 roku. W 1785 roku starano się utworzyć kolonię zwaną Emaus (Nowa Jerozolima), w której próbowano osiedlić 12 rodzin żydowskich.

Położenie miejscowości

Na mapie obok przedstawiono układ zabudowy miejscowości. Wskazano zabudowę po kolonizacji. W Dąbrówce nie zachowało się dużo takowych zabudowań.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Barcice

Biczycze Dolne

Biegonice

Chełmiec

Dąbrówka

Gaboń

Gaj

Gołkowice

Juraszowa

Kadcza

Łącko

Mokra Wieś

Morawina

Mystków

Naszacowice

Olszanka

Piątkowa

Podegrodzie

Rytko

Stadła

Stary Sącz

Strzeszyce

Szczereż

Świerkla

Świniarsko

Żbikowice

KOLONIE JÓZEFIŃSKIE GABOŃ NIEMIECKI	RYŚ HISTORYCZNY Pierwsze informacje na temat tej wsi pojawiają się w 1276 roku, była to wieś rycerska należąca do komesa Mirosława. W tym czasie wieś nazywała się Gaben od nazwiska pierwszego właściciela. Istnieje też przypuszczenie, że wieś swoją nazwę zawdzięcza słowu „gabanie” co oznacza napastowanie czy skargę. W roku 1293 wsi zostały nadane prawa teutońskie (niemieckie).
WYSTĘPUJĄCA ZABUDOWA 	PRZYSIÓŁEK OSADA - ZDJĘCIE SATELITARNE
    Pod koniec wieku XIV i przez cały XV wieś należała do Wiernków herbu Janina, którzy wywodzili się od Mikołaja Wierzyńka. W 1378 roku jedna z klarysek z klasztoru ze Starego Sącza zakupiła jedną z części Gabonia, tj. Opałaną. W 1604 roku klasztor klarysek starosądeckich dokupił resztę wsi. Od 1770 do 1918 Gaboń znajdował się w zaborze austriackim. Od 1782 pozostawał w rękach austriackiego skarbu. Wówczas też osadzono w Gaboniu kolonistów niemieckich (Gaboń Niemiecki), obecnie jest to przysiółek wsi o nazwie Osada. Około roku 1880 wieś liczyła ok. 715 mieszkańców, w tym 55 pochodzenia niemieckiego (wyznanie ewangelickie). W 1925 roku Gaboń miał ok. 1020 mieszkańców, w tym 21 narodowości niemieckiej.	PRZYSIÓŁEK OSADA - DAWNIEJ GABOŃ NIEMIECKI
	MAPA AUSTRO-WĘGIER Z 1906 r.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

GAJ - PRZYSIÓŁEK ŚWINIARSKA

ZIEMIA SĄDECKA

KOLONIA JÓZEFIŃSKA

GAJ – PRZYSIÓŁEK ŚWINIARSKA NAZWA NIEMIECKA HUTWEIDE

OSADA ZAŁOŻONA W 1785 ROKU NA ZACHODNIM BRZEGU DUNAICA W POBLIZU NOWEGO SĄCZA. LUDNOŚĆ OSIEDLEŃCZA O WYZNANIU MIESZANYM LUTERAŃSKO-REFORMATORSKIM.

RUDOLF KESSELRING, [NEU SANDEZAER UND NEU-MARKTER LAND- KRAKÓW 1941] PODAJE NIEMIECKICH WŁAŚCICIELI NA ZIEMI SĄDECKIEJ, KTÓRYCH POTOMNI OSIEDLANI BYLI W POROZBIOROWYCH KOŁONIACH JÓZEFIŃSKICH. W HUTWEIDE [GAJ] RODZINY: OHLY, KERTH, BAUM, GERRIS.

W ROKU 1900 OSADA LICZYŁA 32 KATOLIKÓW, 6 ŻYDÓW, 51 EWANGELIKÓW, WSZYSCY ZADEKLAROWALI JĘZYK POLSKI JAKO OJCZYSTY.

OBECNIE POZOSTAŁYM WIDOCZNYM ŚLADEM KOLONI JEST CHARAKTERYSTYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY ULICY (PLACU) Z JEDNYM BUDYNKIEM MUROWANYM NA ZAKOŃCZENIU OSI.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

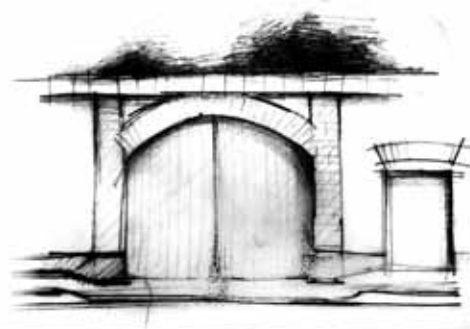
Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytró
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

GOŁKOWICE DOLNE - KOLONIA JÓZEFIŃSKA część 1

Gołkowice Dolne (do 29 maja 1953 Gołkowice Niemieckie) – wieś, sołectwo w Polsce, położona w województwie małopolskim, w powiecie nowosądeckim, w gminie Stary Sącz w południowo-zachodniej krawędzi Kotliny Sądeckiej, w dolinie Dunajca. Nazwa wsi wywodzi się od jej założyciela Gołka, a według innej wersji od miejscowej odmiany pszenicy zwanej gołką.

Pierwsze dokumenty, dotyczące wsi sięgają 1276 roku; według nich wieś początkowo była własnością starsządeckiego klasztoru. Wtedy to ks. Kinga zezwoliła na przeniesienie wsi na prawo niemieckie. Jan Długosz w *Liber beneficiorum* wspominał o wsi Gołkowycze, w której znajdował się folwark i kauczma, a od XVI w. również browar i młyn. Od XVI w. wieś zawierała siedzibę gołkowickiego włości Kларыsek starsządeckich. W latach 1579-1582 wieś była dzierżawiona przez Prokopa Pieniążka a w 1606 r. przez Sebastiana Lubomirskiego. We wrześniu 1770 r. wojska austriackie zajęły wieś i włączyły ją do Królestwa Węgierskiego, a w 1773 r. do Galicji. Od 1782 r. była własnością austriackiego skarbu państwa (tzw. Kamery). W latach 1784-1820 osadzono tutaj 37 rodzin niemieckich kolonistów; nazwę wsi zmieniono wówczas na Gołkowice Niemieckie (Deutsch Gołkowitz). Zlokalizowano tam pozostałości osiedla kolonistów niemieckich z końca XVIII wieku, które znajduje się po obu stronach drogi, prowadzącej do Krościenka. Charakterystyczną cechą zabudowy są domostwa zwrócone do jezdni szczytami. Składają się z murowanego domu parterowego i spichlerza, połączonych murem z bramą wjazdową i wejściem dla mieszkańców. Mieszkańcy zajmowali się głównie rolnictwem i sadownictwem.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie JURASZOWA	RYS HISTORYCZNY Juraszowa leży w Beskidzie Wyspowym, a swą nazwę zawdzięcza imieniu swojego założyciela - Jurasza. Pierwsze wzmianki można odnaleźć już w zapiskach Jana Długosza z 1427 roku. Na początku była własnością szlachecką, a następnie była własnością szpitala w Starym Sączu. W czasie kolonizacji józefińskich osiedlono tutaj kilka rodzin, które zapoczątkowały swoje rodzime budownictwo, religię i kulturę, jednak z biegiem lat ślad przeszłych czasów przeminął.
 Położenie miejscowości	Do dnia dzisiejszego nie zachowały się budynki po kolonizacji józefińskiej. Zastano tylko pojedyncze budynki podobne do tych charakterystycznych dla zabudowy kolonizacji józefińskich.
	
	

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytno
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

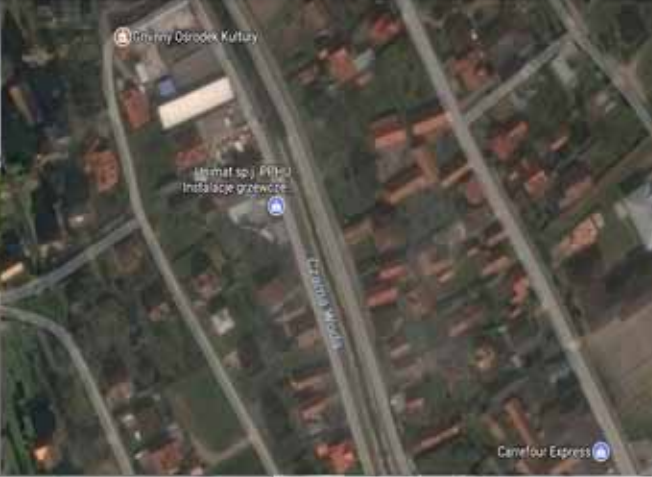
Kolonie józefińskie Kadcza (Kadschau)	RYS HISTORYCZNY Wieś znajduje się na lewym brzegu Dunajca na wysokości 328 m. n.p.m. Po pierwszym rozbiórze Polski Kadcza należała do zaboru austriackiego. Podczas kolonizacji józefińskich w 1782 r. w wsi osiedliły się pierwsze rodziny niemieckie. Pod koniec XIX wieku koloniści zostali spolonizowani, a mała część z nich wyjechała ze wsi. W 1900r. wieś liczyła: 582 mieszkańców mówiących po polsku, 564 rzymskokatolików, 11 żydów oraz 7 osób innych wyznań (głównie protestanckich).
	Lokalizacja Mapa miejscowości, źródło: http://www.geoportal.gov.pl/
	Stan istniejący We wsi możemy znaleźć dwa budynki wybudowane podczas kolonizacji józefińskich. Stan techniczny budynków określa się jako dobry. Od strony ulicy elewacje zachowane są w dobrym stanie, tył jednego z nich jest zaniedbany i wykonany z innego materiału. Obydwa budynki posiadają typową architekturę z tamtego okresu i została ona zachowana w nienaruszonym stanie.
	 Mapa galicji, źródło: http://www.galicjengermansdescendants.org/

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

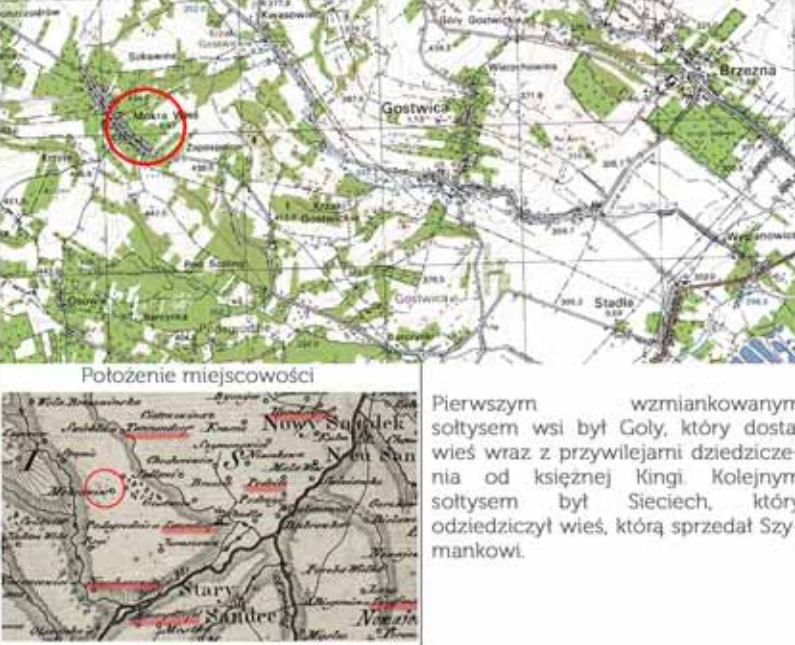
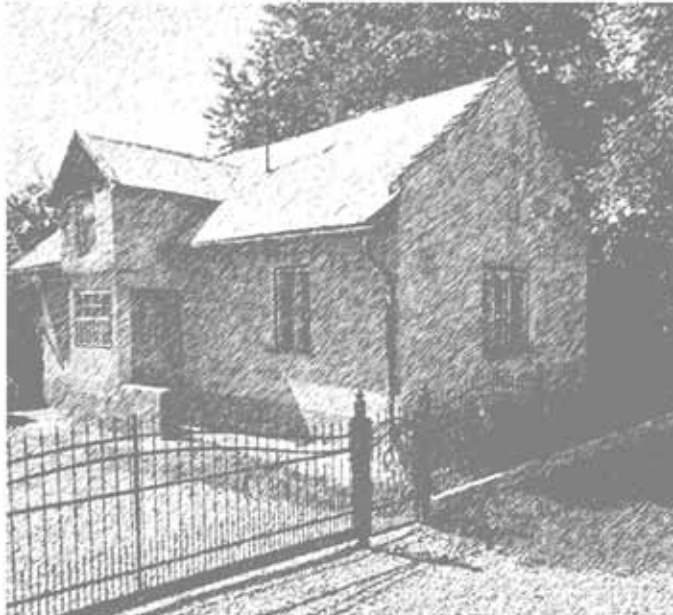
Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie Łącko	RYS HISTORYCZNY Łącko – wieś w Polsce położona w województwie małopolskim, w powiecie nowosądeckim, w gminie Łącko. Leży u ujścia potoku Czarna Woda do Dunajca (nad jego lewym brzegiem). Pod względem geograficznym znajduje się w Beskidzie Wyspowym oraz Beskidzie Sądeckim[2]. Jest siedzibą gminy Łącko. Do roku 1772 własność klasztoru Kларыsek w Starym Sączu, następnie dobra kameralne rządu austriackiego w prowincji Galicja (w zaborze austriackim wynikiem kolonizacji józefińskiej w latach 1772-1914 jako wioska pod nazwą Wiesendorf)
	
Istniejąca zabudowa W 1872 roku w wyniku tzw. kasat józefińskich całe Łącko przeszło własność rządową (zabór austriacki). W tym samym czasie przeprowadzona została akcja osadnicza w wyniku której na Sądeckczyźnie powstało łącznie 27 kolonii zamieszkałych przez osadników niemieckich. Na terenie miejscowości zaobserwować można ślady ich działalności- budownictwo (m.in. budynki zwrócone szczytem dachu w stronę ulicy), układ tkanki zabudowy.	
	

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytko
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie MOKRA WIEŚ	RYS HISTORYCZNY Powstała na początku XII wieku niewielka wieś, pierwotnie nazywana Moką Dąbrową, która to nazwa funkcjonowała do XVIII w. Pierwsze zapisy miejscowości datowane są na lata 80. XIII w. są to: Dąbrowa Mokra i Dubroua Mokra. Dzisiejsza nazwa ma pochodzić z lokalnej legendy, która mówi, że istniejąca kiedyś wieś Dąbrowka, którą nawiedziły duże opady deszczu, z tego powodu wieś miała się zapadać. Mieszkańcy opuszczający wieś mieli się osiedlić w innym miejscu, który był terenem podmokłym, tak nową wieś nazwano Moką Wsią.
	 Położenie miejscowości Mapa z czasów Józefa II Pierwszym wzmiankowanym sołtysem wsi był Góły, który dostał wieś wraz z przywilejami dziedziczenia od księżnej Kingi. Kolejnym sołtysem był Sieciech, który odziedziczył wieś, którą sprzedał Szymankowi.
Istniejące budynki W miejscowości nie zachowała się zabudowa poniemiecka. Można spotkać pojedyncze budynki przypominające tamte czasy.	

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytry
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie MORAWINA (Moszczenica Niżna)	RYS HISTORYCZNY Pierwsze informacje o obecnej wsi Morawinie pochodzą z 1276 roku. Wtedy to wieś nazywała się Moszczenica Niżna. Założenie wsi datuje się na czasy Króla Kazimierza Wielkiego, kiedy to w 1348 roku założona została przez Jan Herbart na prawie niemieckim. Do 1782 roku Moszczenica Niżna była własnością klucza staromiejskiego włości klarysek starosądeckich. Od 1325 do 1573 roku istniała jako wieś parafialna, kolejno wcielona została do parafii starosądeckiej. Po 1782 roku należała do austriackiego skarbu.
	 Lokalizacja miejscowości względem Starego Sącza
Istniejąca zabudowa 	 Historyczna z czasów Józefa II
	

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadla
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

NASZACOWICE - KOLONIA JÓZEFIŃSKA CZĘŚĆ 1

Naszacowice położone są w Kotlinie Sądeckiej, na lewym brzegu Dunajca, u ujścia rzeki Słomki i Jastrzębika. Nazwa wsi pochodzi od jej założyciela Nasacza, a nie - jak mylnie podaje jedna z tez - od Sącza. Spis miejscowości z 1794 podaje dwie nazwy: Naszacowice i Naschatowitz Colonia. Wysoko ponad dolinę Dunajca wznosi się wzgórze zwane Zamczyskiem, gdzie znajdują się dobrze zachowane relikty rozległego grodziska wczesnośredniowiecznego. Do dziś przetrwały potężne wały otaczające główny człon oraz liczne podgrodzia. Wieś, ułożona 1293 na prawie magdeburskim, należała przed rozbiorem Polski do zakonu kłarysek ze Starego Sącza. W 1789 w ramach akcji kolonizacyjnej cesarza austriackiego Józefa II osiedliło się tu 8 rodzin niemieckich.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytko
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

OLSZANKA
ZIEMIA SĄDECKA
KOLONIA JÓZEFIŃSKA

OLSZANKA- KOLONIA JÓZEFIŃSKA
NAZWA NIEMIECKA OLLSCHAU

OSADA ZAŁOŻONA W 1784 ROKU, POŁOŻONA W DOLINIE RZeki JASTRZĘBIK, W BESKIDZIE WYSPOWYM NA WYSOKOŚCI OD 320 DO 430 M N.P.M. INTEGRALNĄ CZĘŚCIĄ WSI OLSZANKA SĄ PRZYSIÓŁKI: BUDZYŃ, ŚWIERCZE, WYDARTA, ZALESIE, ZAWSIE.

LUDNOŚĆ OSIEDLEŃCZA W OLSZANCE O WYZNANIU EWANGELICKIM- REFORMATORSKIM.

W ROKU 1900 MIEJSCOWOŚĆ LICZYŁA 338 KATOLIKÓW, 6 ŻYDÓW, 73 EWANGELIKÓW, WSZYSCY PODALI JĘZYK POLSKI.

W ROKU 1921 ODNOTOWANO 32 EWANGELIKÓW, NIKT NIE ZADEKLAROWAŁ NARODOWOŚCI NIEMIECKIEJ.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie PIĄTKOWA	RYS HISTORYCZNY Wieś leży w zachodniej części Beskidu Niskiego przy drodze krajowej 28. Piątkowa powstała w wyniku osadnictwa mieszczan sądeckich. Pierwsze wzmianki pochodzą ze „Zbioru dokumentów małopolskich” z 1320 roku.
 Istniejąca zabudowa W miejscowości nie zachowały się zabudowania po koloniach józefińskich. Można jedynie znaleźć budynki drewniane podobne do tych z czasów kolonii józefińskich.	 Położenie miejscowości

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytko
Stadla
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

Kolonie józefińskie Podegrodzie (Zaundorf)	RYS HISTORYCZNY Jest jedną z najstarszych miejscowości na sądeckczyźnie. Po raz pierwszy tej nazwy użyto w 1273 roku. Zostało one utworzone nieopodal grodu Wiślan. Na wskutek najazdów tatarskich, Podegrodzie zostało zniszczone i zdegradowane i nigdy nie pełniło ponownie ważnego ośrodka administracyjnego. Odzyskało częściowo swój status za sprawą Kingi, żony Bolesława Wstydlwego, gdy ta rozpoczęła akcję kolonizacyjną ziemi sądeckiej. Po 1708 roku nastąpiła epidemia dżumy, która pochłonęła dziesiątki ludzi. Za czasów cesarza Józefa rozpoczęto kolonizację józefińską.
	Lokalizacja Mapa miejscowości, źródło: http://www.geoportal.gov.pl/
	Stan istniejący W miejscowości został tylko ślad w po koloniach józefińskich. W Podegrodziu można znaleźć 2 budynki wybudowane w okresie kolonizacji i posiadające charakterystyczne elementy dla tego budownictwa, takie jak: usytuowanie kalenicy w stronę ulicy. Są one remontowane i posiadają dobudówki od strony południowo-zachodniej, przed domem towarzyszy duży ogród. Są one odnowione i utrzymane w dobrym stanie.
	 Mapa galicji, źródło: http://www.galiciengermansdescendants.org/

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadla
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie RYTRO	RYS HISTORYCZNY Miejscowość położona w Beskidzie Sądeckim nad Popradem. Powstanie Rytra wiąże się z zamkiem, u podnóżu którego zlokalizowana miejscowość. Zamek strzegł granic Królestwa Polskiego, zamek służył również jako siedziba celników. Dokładna data powstania zamku jest nieznana. Z zapisków wiadomo, że w 1224 r. na okolicznych ziemiach osiedlili się rycerze niemieccy, zwani ritterami (Ritter, słowo po niemiecku oznaczające rycerza, od którego bezpośrednio wywodzi się nazwa Rytro). Rycerze mogli posiadać w Rytrze drewnianą warownię, na miejscu późniejszego zamku. Rytro ze względu na swoje położenie pełniło głównie cele obronne. Pierwsze udokumentowane wzmianki o istnieniu Rytra są z 1312r. W dokumencie Władysław Łokietek zezwala klasztorowi klarysek na pobieranie cła.
	 Położenie miejscowości
zabudowa istniejąca	
	
	
	 mapa historyczna

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadla
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie STADŁA	RYS HISTORYCZNY Stadła zlokalizowane są na lewym brzegu Dunajca w środkowej części Kotliny Sądeckiej. Nazwa wsi kojarzona jest z dawnymi czasami, w których na terenie wsi wypasano stada. Historyczny rys wsi związany jest z klasztorem Klarysek w Starym Sączu. W 1781 na terenach zlokalizowanych nad Dunajcem (na zachód od Nowego i Starego Sącza) rozpoczęła się akcja kolonizacyjna. Kolonizowaniem tych obszarów dowodził cesarz Austriacki Józef II. Do Stadła w tym czasie przybyło 20 rodzin. Wszystkie rodziny osadnicze otrzymały ziemię oraz dom z zabudowaniami gospodarczymi. Dodatkowo klaryski kościół z 1786 roku został zamieniony na zbór ewangelicki i służył kolonistom z Podrzecza, Gabnia, Olszanki, Naszacowice i Świerkli. Wieś Stadła stanowiły drugi co do wielkości ośrodek niemieckojęzyczny na terenach Sącza.	
 Istniejąca zabudowa		W Stadłach zobaczyć można jedynie pozostałości po koloniach józefińskich, ciągła zabudowa nie zachowała się do dnia dzisiejszego (tak jak w Gołkowicach Dolnych). Na poniższej mapie zaznaczono przykłady takowych zabudowań.
 Domy pojedyncze, bez ciągłej linii zabudowy.	Położenie miejscowości 	
		

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Barcice

Biczycze Dolne

Biegonice

Chełmiec

Dąbrówka

Gaboń

Gaj

Gołkowice

Juraszowa

Kadcza

Łącko

Mokra Wieś

Morawina

Mystków

Naszacowice

Olszanka

Piątkowa

Podegrodzie

Rytko

Stadła

Stary Sącz

Strzeszyce

Szczereż

Świerkla

Świniarsko

Żbikowice

RYS HISTORYCZNY

Pierwsza wzmianka na temat Starego Sącza datowana jest na 1257 r., kiedy to książę krakowsko-sandomierski Bolesław Wstydlawy nadał księżniczce węgierskiej Kingie ziemie sądecką obejmującą tereny w trójkącie: Biecz – Limanowa – Podoliniec (obecnie Słowacja) jako zastaw za posag wniesiony do Polski. Kinga uwłaszczyła otrzymanymi dobrami założony przez siebie starosądecki klasztor klarysek. W tym samym czasie przeniesiono do Starego Sącza z Podegrodzia siedzibę lokalnych władz. W 1358 r. Kazimierz III Wielki zezwolił na lokację Starego Sącza na prawie magdeburskim, jednocześnie zwolnił miasto od danin. W 1410 r. miasto zostało spalone przez wojska Zygmunta Luksemburskiego dowodzone przez Ścibora ze Ściborzyc. W 1683 r. król Jan III Sobieski po stoczonym bitwie pod Wiedniem, w drodze powrotnej do Warszawy odwiedził miasto, by pokłonić się szczątkom księżnej Kingi. Poparł wówczas starania o beatyfikację Kingi, a w 1690 r. papież Aleksander VIII ogłosił Kingę błogosławioną. Właśnie tu w centralnym miejscu trójkąta na dogodnym szlaku handlowym, po drodze do rodzinnych Węgier – Pani tych ziem Kunegunda lokuje dwa klasztory o regule franciszkańskiej męskiej i żeńskiej (o regule Św. Klary). Od tego momentu Stary Sącz staje się ważnym ośrodkiem na tej niezbyt gęsto zaludnionej połaci Rzeczypospolitej. Jako miasto znajdujące się pod jurysdykcją klasztoru, żyło i rozwijało się u jego boku, przeżywało wzloty i upadki, cierpiało najazdy Tatarów i innych nacji, a także wojny domowe. Po aneksji dokonanej przez Austrię w r. 1770 i przyłączeniu Starego Sącza do tej monarchii, decyzją ówczesnego cesarza Józefa II odebrano Klaryskom władztwo nad miastem i okolicznymi wsiami. Po I rozbiorze Polski Stary Sącz wszedł w skład Galicji. Do Polski wrócił w 1918 r.

WYSTĘPUJĄCA ZABUDOWA**KOLONIE JÓZEFIŃSKIE****STARY SĄCZ****STARY SĄCZ ZDJĘCIE SATELITARNE****MAPA AUSTRO-WĘGIER Z 1906 r.**

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

STRZESZYCE - KOLONIA JOZEFINSKA CZĘŚĆ 1

Strzeszyce znajdują się na północno-wschodnim krańcu Beskidu Wyspowego. Zabudowania i pola uprawne miejscowości położone są na prawym brzegu rzeki Łososina, która tworzy w tym miejscu dość szeroką dolinę, oraz w dolinie potoku Zmiączka.

Interesującym epizodem w historii Strzeszyc (oraz Żbikowic), było osadzenie w roku 1783 kolonistów niemieckich, celem zgermanizowania tych regionów Galicji. Do dnia dzisiejszego zachował się charakterystyczny dla osadnictwa niemieckiego układ zabudowy centrum wsi. Domy posadowione są regularnie po obydwóch stronach ulicy-rynku i zwrócone do niej szczytem. Za zabudowaniami rozciągały się łany przynależne do danego gospodarstwa. Zwraca uwagę budynek kaplicy filialnej kościoła ujanowickiego. Pierwotnie w tym budynku był zbor protestancki, potem ochronka i szkoła katolicka, prowadzona przez Siostry Służebniczki NMP.

Rewitalizację zabytkowego układu przestrzennego Strzeszyc przeprowadzono w 2010 r. z funduszy Unii Europejskiej. Gminy Łaskowa i Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

SZCZEREŻ
ZIEMIA SĄDECKA
KOLONIA
JÓZEFIŃSKA

SZCZEREŻ- KOLONIA JÓZEFIŃSKA
NAZWA NIEMIECKA ERNSDORF

OSADA ZAŁOŻONA W 1784 ROKU, POŁOŻONA NA GRZBIECIE WZGÓRZA ROZCIĄGAJĄCEGO SIĘ ZE WSCHODU NA ZACHÓD, WZNOSĄCEGO SIĘ PO PÓŁNOCNEJ STRONIE DUNAJCA. OSADA ROLNICZA, KTÓREJ TERENY ROLNE WYSTĘPOWAŁY PO POŁUDNIOWEJ, SŁONECZNEJ STRONIE STOKU.

ERNSDORF POCZĄTKOWO ZAMIESZKIWAŁA LUDNOŚĆ MIESZANA LUTERAŃSKO-REFORMOWANA, KTÓRA STANOWIŁA CAŁOŚCIOWY ODSETEK OSÓB ZAMIESZKUJĄCYCH MIEJSCOWOŚĆ.

SZCZEREŻ NA PRZELOMIE XIX I XX WIEKU ZAMIESZKIWANA BYŁA PRZEZ 20 NIEMCÓW WYZNANIA KATOLICKIEGO.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytko
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie ŚWIERKLA	RYS HISTORYCZNY Wieś położona jest w południowo-wschodniej części Beskidu Wyspowego. Świerkla była osadą klasztorną. W czasie kolonizacji przeprowadzonej przez cesarza Józefa II, w Świerkli, mieszkali osadnicy niemieccy. Po likwidacji klasztoru za czasów zaboru austriackiego w obrębie wsi pojawili się osadnicy niemieccy oraz żydowscy. Przed II wojną światową na jej terenie żyła jedna rodzina żydowska - Zwinklerowie prawdopodobnie w 1940r. wywiezieni do obozu w Brzezince. W lipcu 1944 na rozkaz władz niemieckich, pozostałe przesiedlone rodziny, byli zmuszeni do szybkiego wyjazdu na teren Niemiec.	
		Na terenie miejscowości nie znaleziono zabudowań poniemieckich. Można wyróżnić pojedyncze domy, które nawiązują do takiej architektury.
		
		

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytno
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

Kolonie józefińskie Świniarsko (Schweinsanger)

RYS HISTORYCZNY

Wieś położona w samym centrum Kotliny Sądeckiej u ujścia potoku Trzerzewinka. Pierwsze wzmianki o kolonizacji niemieckiej pochodzą z roku 1783. Do wsi przybyła ludność luterkańsko-reformowana. W 1900 roku w mieście mieszkało 645 katolików, 5 żydów, 31 ewangelików wszyscy deklarowali język polski. W roku 1921 nikt z mieszkańców nie deklarował narodowości niemieckiej, koloniści wyprowadzili się z wsi lub zostali spolonizowani.

Lokalizacja**Stan istniejący**

Stan techniczny zabudowań poniemieckich na terenie miejscowości określa się jako bardzo zły. Budynki nadają się do konserwacji i większości grozi zawalenie. Wygląd wpływa negatywnie na estetyczny osiobór wsi. Pozostałe budynki z czasów kolonii józefińskich zostały zburzone a na ich miejsce powstały nowe domy jednorodzinne. Niektóre z domów posiadają pojedyncze cechy, nawiązujące do stylu budowania podczas kolonizacji.

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Kolonie józefińskie:

Barcice
Biczycze Dolne
Biegonice
Chełmiec
Dąbrówka
Gaboń
Gaj
Gołkowice
Juraszowa
Kadcza
Łącko
Mokra Wieś
Morawina
Mystków
Naszacowice
Olszanka
Piątkowa
Podegrodzie
Rytro
Stadła
Stary Sącz
Strzeszyce
Szczereż
Świerkla
Świniarsko
Żbikowice

kolonie józefińskie ŻBIKOWICE	RYS HISTORYCZNY Miejscowość leżąca w gminie Łososina Dolna. Historia Żbikowic sięga roku 1333, której akt erekcyjny można znaleźć w kościele parafialnym w Jakubowicach. W tym samym roku Żbikowice zostały ofiarowane Zakonowi św. Klary przez królową Kingę. Ówczesnymi mieszkańcami wsi byli gospodarze, dla których pracowali zagrodnicy. W Żbikowicach znajdowały się dwa młyny, dwór żbikowicki oraz karczma. W XVIII w. w Żbikowicach osiedlili się koloniści niemieccy w liczbie 11 rodzin. Kolejnymi osadnikami Żbikowic byli Żydzi, którzy przybyli na początku XIX w.
	 Położenie miejscowości
Istniejąca zabudowa Na terenie miejscowości znajduje się dawny cmentarz choleryczny (miejsce pochówku ludzi zmarłych na cholere), który został zniszczony w okresie międzywojennym. Na miejscu cmentarza wybudowana została kaplica p.w. Matki Boskiej Bolesnej w 1868 r.	 Na terenie miejscowości nie zachowały się zabudowania z czasów kolonizacji józefińskiej. Można natomiast zauważyć kilka starych budynków, zbliżonych do takiego budownictwa.
Kapliczka - dawny cmentarz choleryczny 	Gmina Łososina Dolna

Opracowanie przygotowane przez wolontariuszy-studentów Koła Naukowego Młoda Urbanistyka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej w ramach projektu Kolonie Józefa realizowanego przez Fundację „Zawsze Warto” w roku 2017.

Dofinansowano w ramach Programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wolontariat dla dziedzictwa

Wybrana bibliografia:

1. A. Artymiak, *Z dziejów osadników niemieckich na Sądecczyźnie*, Nowy Sącz 1928.
2. *Dzieje miasta Nowego Sącza*, pod red. F. Kiryka, t. I, Kraków-Warszawa, 1992.
3. M. Grabski, *Osadnictwo niemieckie na Sądecczyźnie w XVIII wieku*, „Almanach Karpacki „Płaj, tom 19: 1999,.
4. D. Iwińska, *O osadnikach józefińskich na Sądecczyźnie i ich kulturze – w aspekcie budowy sektora kolonistów niemieckich w Sądeckim Parku Etnograficznym*, „Zeszyty Sądecko-Spiskie”, t. I, Nowy Sącz 2006, s. 69-72.
5. J. Hetmańczyk, *Koloniści Józefińscy w Zagorzynie koło Łącka*, Wydawca: Stowarzyszenie „Brynica” w Dobieszowicach, 2015.
6. M. Kornecki, *Stadła – Świniarsko. Dawny zbór dziś kościół*, Kraków 1998.
7. M. Kroh, *Sądecki Park Etnograficzny. Przewodnik*. Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, 2015.
8. J. Langer, *Ślady niemieckiej kolonizacji w architekturze środowiska małomiasteczkowego w Karpatach*, „Zeszyty sądecko-spiskie”, t. I, Nowy Sącz 2006.
9. W. Śliwiński, *Architektura sektora kolonistów niemieckich w Sądeckim Parku Etnograficznym*, „Zeszyty Sądecko-Spiskie”, t. I, Nowy Sącz 2006, s. 73-79.
10. W. Śliwiński, *Kolonizacja niemiecka na Sądecczyźnie (1781-1786) (studium historyczne)*, „Zeszyty Sądecko-Spiskie”, t. II, Nowy Sącz 2007, s. 71-83.

Materiały elektroniczne:

<http://www.stary.sacz.pl>
<http://chelmiec.pl>
<http://www.lacko.pl>
<http://www.podegradzie.pl>
<http://www.galiziengermmandescendants.org/>